



Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

BK-VII.0520.265.2024
Warszawa, 10 lutego 2025 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję odpowiedź na interpelację nr **4472** złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana posła Dariusza Mateckiego oraz grupę posłów na Sejm RP w sprawie wsparcia dla ochotniczych straży pożarnych udzielonego z Funduszu Sprawiedliwości od 13 grudnia 2023 r.

Ad 1 i 2

Na wstępie należy podkreślić, że działania podejmowane w ramach Funduszu Sprawiedliwości powinny być ukierunkowane na udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, świadkom oraz osobom im najbliższym, udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, inną działalność mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej oraz przeciwdziałanie przyczynom przestępczości.

Mimo to, na skutek decyzji poprzedniego Kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości, zawarto szereg umów z jednostkami sektora finansów publicznych na dofinansowanie z Funduszu Sprawiedliwości zakupu sprzętu, wyposażenia oraz środków transportu

na rzecz m.in. jednostek ochotniczych straży pożarnych. Część z umów zawartych przed 13 grudnia 2023 r. zakładała wypłatę środków w 2024 r.

Przekazuję zestawienie dotacji wypłaconych w związku z wykonaniem ww. umów zawartych przed 13 grudnia 2023 r., zakładających wypłatę środków w 2024 r.:

1) według podziału na województwa

Województwo	Dotacja	Rodzaj zakupionego sprzętu
lubelskie	400 000,00 zł	lekki samochód ratowniczo-gaśniczy, lekki samochód strażacki
śląskie	300 000,00 zł	lekki samochód ratowniczo-gaśniczy
łódzkie	176 700,15 zł	pojazd bazowy z zabudową
podkarpackie	700 000,00 zł	lekki samochód ratowniczo-gaśniczy, lekki samochód ratowniczo-rozpoznawczy
lubuskie	240 000,00 zł	średni samochód ratowniczo-gaśniczy
małopolskie	225 000,00 zł	lekki samochód ratowniczo-techniczny, używany średni samochód ratowniczo-gaśniczy

2) według podziału na gminy

Wykonawca	Kwota na rok 2024	Liczba jednostek OSP objętych umową
Gmina Potok Górny	250 000,00 zł	1
Gmina Bojszowy	300 000,00 zł	1

Gmina Andrespol	176 700,15 zł	1
Gmina Grodzisko Dolne	300 000,00 zł	1
Gmina Bobrowice	240 000,00 zł	1
Gmina Bochnia	170 000,00 zł	1
Gmina Adamów	150 000,00 zł	1
Gmina Świlcza	400 000,00 zł	1
Gmina Proszowice	55 000,00 zł	1

W tym miejscu należy zauważyć, że decyzje ówczesnego Ministra Sprawiedliwości – Dysponenta Funduszu Sprawiedliwości – o udzielaniu dotacji z Funduszu Sprawiedliwości na zakup sprzętu i wyposażenia na rzecz ochotniczych straży pożarnych nie są możliwe do zaakceptowania pod względem zasadności oraz rzetelności procesu ich wydawania, przy uwzględnieniu wniosków płynących z informacji o wynikach kontroli prowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli w okresie od 2 czerwca 2020 r. do 14 maja 2021 r. pn. *Realizacja zadań Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości*¹ oraz danych opublikowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości².

Raport NIK wskazuje, że w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 października 2020 r., w ramach 2455 umów przeznaczono kwotę 140 802,9 tys. zł na rzecz ochotniczych straży pożarnych (str. 11). Dla kontrolujących jest to zasadniczy przykład arbitralnej decyzji o rozdysponowywaniu środków Funduszu Sprawiedliwości. Decyzje te NIK uznaje

¹ <https://www.nik.gov.pl/najnowsze-informacje-o-wynikach-kontroli/realizacja-zadan-funduszu-sprawiedliwosci.html>

² Środki przyznane w Funduszu Sprawiedliwości poza naborami i konkursami w latach 2019–2023 – interaktywna mapa: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/FS-raport-przyznanych-srodkow>.

za równoznaczne z rezygnacją z realizacji działań pierwotnie zaplanowanych w ramach Funduszu Sprawiedliwości, mających na celu pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem. Kontrola wykazała ponadto, że plany finansowe i sprawozdania Funduszu Sprawiedliwości sporządzone były nierzetelnie. Procedura udzielania dotacji ze środków publicznych nie była transparentna z uwagi na uznaniowy charakter udzielania dofinansowania i brak należytej dokumentacji.

Wsparcie finansowe udzielone OSP NIK nazywa wprost rażącym przykładem „braku monitorowania efektów wydatkowanych środków publicznych” (s. 19). Powodem dla tego stanu rzeczy jest arbitralność wyboru jednostek OSP i brak korelacji decyzji o rozdysponowaniu sprzętu ze skalą zaangażowania jednostek OSP przede wszystkim w wyjazdy do wypadków komunikacyjnych. W konsekwencji jednostki którym przekazano wyposażenie nie odnotowały wzrostu aktywności w zdarzeniach drogowych. Zakup tego wyposażenia nie stanowił zatem bezpośredniej pomocy ofiarom przestępstw.

Raport NIK w jasny sposób neguje obecność merytorycznego uzasadnienia dla doposażenia OSP, którego przeprowadzenie jednocześnie pociągało za sobą rezygnację z priorytetowych zadań programowych. Udzielanie finansowania odbywało się w tzw. trybie pozanaborowym i w sposób uznaniowy, co raport NIK uznaje za proceder wprowadzający potencjalnych beneficjentów w błąd i sprzyjający powstawaniu mechanizmów korupcyjnych. Zasadniczym efektem doposażenia OSP ze środków Funduszu było tak naprawdę „wsparcie finansowe wybranych arbitralnie jednostek samorządu terytorialnego, do których zadań należy finansowanie OSP” (s. 134).

Wyniki kontroli NIK rzucają pewne światło na informacje o środki przyznanych w Funduszu Sprawiedliwości poza naborami i konkursami w latach 2019–2023. Interaktywna mapa przygotowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości zestawia geograficzną dystrybucję wniosków o dotacje i okręgów wyborczych z 2023 r. według wyników kandydatów Suwerennej Polski. Na początku należy nadmienić, że o ile kwota środków Funduszu, która była alarmująca dla autorów raportu NIK z 2021, wyniosła ponad 140 mln zł, o tyle środki przeznaczone poza naborami na rzecz OSP w latach 2019-2023 stanowiły w sumie ponad 220 mln zł.

Doposażenia OSP ze środków Funduszu miały miejsce we wszystkich okręgach wyborczych do Sejmu RP z wyjątkiem okręgu nr 19 (miasto Warszawa). Kandydaci Suwerennej Polski zdobyli mandat w 15 z 40 okręgów objętych finansowaniem OSP ze środków Funduszu, co stanowi 37,5% okręgów. Jednocześnie jednostki samorządów terytorialnych z tychże okręgów otrzymały 68,4% łącznej sumy przeznaczonej na dofinansowanie OSP. Dla porównania również w 15 okręgach wyborczych nie było kandydata Suwerennej Polski i tam kwota przyznanego dofinansowania wyniosła jedynie 13,2% łącznej sumy przekazanych środków. Z jednej strony stan ten odpowiada innej statystyce: 67% wszystkich wniosków o dofinansowanie wpłynęło z okręgów wyborczych, w których mandat otrzymali kandydaci Suwerennej Polski, odsetek przyznaných dotacji jest zatem analogiczny do odsetka wniosków złożonych. Z drugiej strony pozanaborowy tryb obsługi wniosków o dofinansowanie i arbitralność decyzji wzbudza podejrzenia co do transparentności procesu udzielania dotacji.

Ad 3 i 4

Przed 13 grudnia 2023 r. dotacje z Funduszu Sprawiedliwości na zakup sprzętu i wyposażenia na rzecz ochotniczych straży pożarnych były udzielane na podstawie ówczesnie obowiązującego §11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości (dalej: rozporządzenie).

W §11 rozporządzenia poprzedni Minister Sprawiedliwości wprowadził zasadę, że „w uzasadnionych przypadkach” dotacja może zostać przyznana poza naborem wniosków, wedle uznania Ministra Sprawiedliwości, będącego dysponentem Funduszu Sprawiedliwości. Dotacje wypłacone na tej podstawie przyznawano zatem wyłącznie w oparciu o uznaniowe decyzje ówczesnego kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości.

Ministerstwo Sprawiedliwości pod kierunkiem Ministra Adama Bodnara, w trosce o transparentność wydatków publicznych, przygotowało projekt kompleksowej zmiany tego rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 13 listopada 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości (Dz. U. poz. 1715) weszło w życie 7 grudnia 2024 r. m. in. uchylając §11 rozporządzenia.

Ogłoszony przez poprzedniego Ministra Sprawiedliwości „Program ochrony interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków oraz likwidacji skutków pokrzywdzenia przestępstwem na lata 2019-2023”, w ramach którego możliwe było udzielania dotacji ze środków Funduszu Sprawiedliwości, z przeznaczeniem na zakup sprzętu, wyposażenia i środków transportu na rzecz m.in. ochotniczych straży pożarnych obowiązywał do końca 2023 r. i decyzją obecnego kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości nie będzie kontynuowany. Obok stanowczego sprzeciwu wobec samej podstawy przyznawania w latach ubiegłych dotacji na rzecz jednostek sektora finansów publicznych w trybie pozanaborowym, wyrażonej w §11 rozporządzenia, trzeba zauważyć, że wydatkowanie środków na ten cel nie wpisuje się w katalog zadań, na które mogą zostać przeznaczone środki Funduszu Sprawiedliwości.

W dziale V rozporządzenia wskazane zostały szczegółowe zadania, na które mogą zostać udzielone dotacje. Wśród tych zadań w pierwszej kolejności wymienione zostało udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, w tym m.in. pokrywanie kosztów związanych z psychoterapią, pomocą psychiatryczną lub psychologiczną oraz pokrywanie kosztów świadczeń zdrowotnych (§36 rozporządzenia), następnie udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych m.in. poprzez pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania i aktywizację zawodową (§39 rozporządzenia), a także inna działalność mająca na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej oraz przeciwdziałania przyczynom przestępczości (§42 rozporządzenia).

Analiza ww. przepisów wskazuje, że zakup sprzętu strażackiego wykracza poza dopuszczony w rozporządzeniu katalog zadań. W ten katalog nie wpisują się również przedsięwzięcia dotyczące podnoszenia kwalifikacji strażaków-ochotników.

Podnoszenie kompetencji oraz edukacja strażaków, a więc osób, które nie zostały wymienione w rozporządzeniu jako beneficjenci środków z Funduszu Sprawiedliwości, powinny być finansowane z innych źródeł niż Fundusz Sprawiedliwości.

Z uwagi na uzasadnione zastrzeżenia do dotychczasowego sposobu przyznawania dotacji z Funduszu Sprawiedliwości Prokurator Generalny Adam Bodnar 30 stycznia 2024 r. powołał w Prokuraturze Krajowej specjalny zespół śledczy w celu kompleksowego zbadania prawidłowości zarządzania i wydatkowania środków z Funduszu Sprawiedliwości. Prace zespołu mają charakter rozwojowy. W proces badania nieprawidłowości w działaniu Funduszu Sprawiedliwości zaangażowane są także Prokuratoria Generalna, Najwyższa Izba Kontroli, Krajowa Administracja Skarbowa, Główny Inspektor Informacji Finansowej, Centralne Biuro Antykorupcyjne oraz Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/oswiadczenie-ministra-sprawiedliwosci-w-sprawie-dezinformacji-dotyczacej-wyjasniania-afery-funduszu-sprawiedliwosci>

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/